

ПЕРЕДМОВА

Палестина. 5508 рік (літочислення ведеться від «створення світу»). У небі засяяло щось невідоме, що дуже швидко рухалося вниз. Багато людей помітили це. Деякі з тих, хто був поблизу, пішли до місця падіння. Вони довго блукали місцевістю. Кожен, хто шукав, сподівався побачити вогонь, що має з'явитися після такого незвичайного падіння з великої висоти, але вогню чи чогось подібного – не було. І ось кілька людей виявили вирву завглибшки кілька метрів. Поки вони обережно спускалися вниз, щоб дізнатися, що це було таке, чуйка про це швидко дійшла до священнослужителів. І вони теж рушили до місця падіння невідомого для них об'єкта. Коли церковники були біля мети, то одразу дізналися від тих, хто спускався у вирву, що там лежить щось металеве та блискуче. Ті, хто це виявив, очистили землю так, що саяво дивного металу було видно всім, хто був біля вирви. Священнослужителі майже відразу наказали людям, які зібралися тут подивитися, засипати землею цю вирву. Велика частина людей була цим незадоволена, але перечити церкві ніхто не наважувався. Страх осуду церквою був досить великий – більшим за будь-який інтерес до чогось.

ГЛАВА І

Несподівана знахідка

7489 рік по літочисленню від «створення світу», він же – 1981 після реформ Петра Першого. Третя світова війна. Десь біля лісу.

Поки Микола вкотре дослуховував записи щоденника Аніки, то зростало його бажання хоч якось їй допомогти. «Яке ж прийняти рішення: чекати стільки років до тієї кротовини, через яку Аніка прилетіла у 2023 рік зі своїми компаньйонами й донькою, попередивши її, що в той момент, коли вона летітиме в наступну кротовину, вона загине? А може скористатися пропозицією штучного інтелекту й політати, пошукати інші кротовини? Але навіщо вони мені? Через інші кротовини я не знайду ні Аніки, ні її дочки. Хіба що в надії запобігти цій третій світовій війні. Можливо коли я знайду Аніку та її напарників, то вони мені допоможуть скласти план запобігання третій світовій війні, якщо вони взагалі з'являться в ту дату, про яку сказала Сардія. Але навіть якщо я їх знайду, то нам потрібно буде вирушити лише в період із 1945 по 1979 роки. А можливість знайти кротовину, що веде саме в цей період, – дуже велика

рідкість, наскільки я зрозумів. У будь-якому разі потрібно чекати на появу Аніки та інших хрононафтів. А самому вирушати через найближчу кротовину – нерозважливо», – розмірковував 12-річний хлопчик.

Микола народився і виріс зовсім не в тій версії хронології, звідки Аніка, але чудово розумів її. Насправді Миколі теж були відомі літальні транспортні засоби, що називалися літаками, але в них не було екранів, голорамерів, голозв'язку, бази даних і головне – штучного інтелекту. В історії, яку вивчав за підручником Микола та його однокласники, було описано багато війн за багато тисячоліть. Але та війна, що торкнулася його самого, називалася третьою світовою війною, в якій зіткнулися всі держави, що існували на той момент. Війна розпочалася 1979 року, коли Миколі було 10 років. У цьому віці дочка Аніки, Синтія, вже керувала літальним транспортним засобом, про що Микола дізнався з голограмного щоденника його героїні. Так-так, у його очах вона була героєм. І не дивлячись на те, що вилазки Аніки в минуле дуже змінили історію, додавши багато бід і воєн, для Миколи Аніка априорі була кумиром. Війна тривала 10 років і закінчилася 1989 року. А випромінювач Аніки та її льотку Микола знайшов, коли йому було 12 років, коли черговий снаряд упав недалеко від укриття, в якому перебували діти. Усіх дітей одразу почали відводити в безпечніше місце, а Микола побіг подивитися на місце вибуху. Коли він побачив вирву, то стояв і чекав, поки розвіється дим. Хлопчик удивлявся вглиб воронки, намагаючись побачити уламки від снаряда, але помітив, як щось блиснуло. Він зрозумів, що це був відблиск сонця. «Отже, там – скло чи щось тому подібне», – дійшов висновку Микола. Він акуратно спустився вглиб

воронки й почав зчищати рукавом одягу землю з того, що він намагався розглянути. Йому довелося довго звільняти поверхню того, на чому він стояв. Коли він побачив, що це якась залізна кабіна, то відразу почав намагатися відкрити її, але в нього нічого не виходило. Він наламав гілок і прикрив свою знахідку. Наступного дня хлопчик знову втік від усіх так, щоб його ніхто не помітив. Микола взяв із собою лопату та деякі залізяки, сподіваючись відкрити вхід до кабіни непізнаного об'єкта. Так він ходив два тижні, доки не очистив льотку збоку: з одного боку стіни вирви і ще трохи – під нею. І раптом, очищаючи землю, він зрозумів, що щось стирчить із невідомого об'єкта. Це виявилася нога трупа Аніки. За ці 2 роки війни Микола побачив багато трупів, тож він – не злякався. І взагалі він був дуже сміливим хлопчиком. Очищаючи далі, він побачив, що ця нога стирчить із дверей металевого агрегату, в якому знаходиться решта трупу. Микола спочатку намагався потягнути двері на себе, але в нього нічого не виходило. Потім почав рухати двері туди-сюди – теж безрезультатно. Микола присвітив ліхтариком усередину об'єкта. Він побачив скелет, на якому був одяг, що зовсім не зіпсувався. Також він побачив шибки, в яких він відбився, як у дзеркалах, але зовні шибки не було, тому Микола дуже здивувався такому диву техніки. Зовнішні екрани льотки автоматично закрилися металом ще тоді, коли її програми почали глючити. Коля одразу зрозумів, що це якийсь дивовижний транспортний засіб, якого він ще жодного разу не бачив у своєму житті. Потім він вирішив спробувати пролізти в отвір, із якого стирчала нога. Хлопець почав просовуватись, але в нього не виходило. До цього часу він був дуже виснажений і почав сердитися, намагаючись розворушити двері, щоб вони відчи-

нилися, і сказав уголос: «Ну що за двері». Як тільки він це сказав, двері різко відчинилися, проїхавши по стінці самого об'єкта. Усередині стало ясно. Микола різко злякався й інстинктивно зробив крок назад, опинившись біля стіни вирви, а потім – різко завмер. Він не рухався близько 5 хвилин. Спочатку він боявся поворухнути навіть очними яблуками, але потім набрався хоробрості, оглянув кабінку і сам собі сказав, що тут, крім трупа, нікого немає. Проліз через труп і сів на сидіння, хоч воно й було перевернуте наполовину. «Що це таке?» – знову заговорив хлопчик уголос. Після цього він відчув страх у 3 рази сильніший за той переляк, який у нього був, коли відчинилися двері, тому що він почув людський голос.

– Це – літальний транспортний засіб. Ім'я моє – Сардія, – сказав голос.

Микола автоматично притиснувся спиною до сидіння і знову не міг рухатися.

– Ідентифікуйтесь, будь ласка, – продовжував невідомий голос.

Микола не розумів, про що йдеться.

– Хто це говорить? – знову набравшись хоробрості, ледве чутно промовив хлопчик.

– Я ж сказала, що я – Сардія. А Ви хто? І яка зараз дата? – поцікавився жіночий голос.

– Мене звуть Коля, – відповів хлопчик.

– Зараз 2 жовтня 1981 року, – додав він згодом.

– Це за яким літочисленням? Швидше за все, за останнім зміненням, із якого ми з Анікою прилетіли. Тому що за моїми програмами час збігається, якщо зважити на дії Петра Першого в історії. За даними попередньої версії хронології, зараз 7489 рік. А за літочисленням рідної хронології Аніки та моєї, зараз 944581 рік, – промовила Сардія.

– Хто така Аніка? – запитав хлопчик, як раптом почув якийсь легкий гомін.

– Хтось іде, – пошепки сказав він.

– Ні, це я ввімкнула вентиляцію повітря після того, як Ви мене активували. Мої програми виявили наявність нежалуваних мікроелементів та мікрочастинок у салоні. Я спробувала Вас ідентифікувати через програму сканера й виявила повз Вас Аніку в неживому стані. Що з нею? Чому вона мовчить? – поцікавився жіночий голос.

– Біля мене знаходиться труп. Скажіть мені, будь ласка, де ховається Ви? – хлопчик не міг зрозуміти, що з ним може розмовляти транспортний засіб. – Ви говорите зі мною по радіозв'язку? – запитав Микола.

– Ні, я і є радіозв'язок і багато іншого, – відповів голос.

Сардія зробила багато обчислень і дійшла висновку, що минуло дуже багато років, що Аніка – загинула, що всередині її салону лежить труп Аніки.

– Аніку треба поховати, – сказав жіночий голос.

– Добре, – відповів хлопчик.

– Аніка залишила послання (щоденник) для тих, хто її знайде, якщо вона загине, тобто для тих, хто знайде мене. Виходить, що для тебе. Коля, приклади свою руку сюди, будь ласка, – сказав штучний інтелект. – Я тебе просканую і мої програми мені дадуть відповідь, чи можу я тобі відкрити файли Аніки чи ні. У мені встановлений такий ось своєрідний захист, – повідомила Сардія.

Одразу висунулася невелика панель. Хлопчик поволі поклав руку. По руці пройшло невелике світло.

– Колю, відкриття файлів для тебе схвалено. Тепер коли ти мене захочеш відчинити, торкнися дверей –

і все. І, окрім тебе, тепер мене не зможе відкрити ніхто поки що. Ти мене розумієш? – запитала Сардія.

– Так, – коротко відповів хлопчик, якого страх поки що так і не залишив, але він – тримався.

– І щось зовні заважає мені остаточно відчинити двері, – продовжувала машина.

– Я піду почищу від землі, – він хотів додати слово «Вас», але не наважувався.

– Добре. Почисти двері та поховай Аніку, а потім – повертайся та прослухай послання, – попросила Сардія.

– Добре, – таким самим словом відповів хлопчик, перебуваючи в такому стані, в якому він почувався зачарованим.

Микола витягнув труп. Труп був неважким, тому що складався майже із самих кісток. Як тільки труп опинився за межами льотки, вентиляція всередині неї посилювалася. Сардія вивітрювала залишки трупа, сміття, землі з кабіни за рахунок того, що в ній виявилися робочими програми нормалізації повітря, температури та інших необхідних умов для людини. Вона встигла відновитися за майже дві тисячі років і навіть відремонтуватися в тих місцях, де до неї потрапили снарядами з гелікоптерів.

Коля кинув лопату вгору, поліз сам і потягнув труп, який він тримав у одязі Аніки. Незважаючи на його вік, він швидко виірив яму, бо діти під час війни багато чим допомагали дорослим і багато що вже вміли виконувати – навіть фізичні роботи. Хлопчик поклав труп Аніки в яму й закопав його. Як належало в його соціумі, встроїв палицю в тому місці, де знаходилися ноги трупа, і прив'язав до палиці другу палицю, з чого вийшов хрест.

Микола повернувся до кабіни. По тому, як були розташовані крісла, він зрозумів, що невідомий літаль-

ний об'єкт знаходиться в нахилі, тому його двері не збоку, а майже під самим об'єктом. Він очистив двері – і вони різко зачинилися, що хлопчик аж здригнувся. Він продовжував лежати на землі, очікуючи, що двері відчиняться. Потім згадав, як голос йому казав, що треба лише торкнутися дверей. Хлопчик поклав долоню на металевий корпус. Двері не відчинялися. Він прибрав руку – і двері відчинилися. Микола знову заліз у салон і вмонтувався на крісло. Двері одразу зачинилися. Хлопчик сидів у нахилі, тримаючись за ручки крісла.

– Я поховав Аніку, – сказав хлопчик.

– Дякую, – відповів штучний інтелект.

– Ти готовий почути її послання? – запитав той самий жіночий голос.

– Так. Але хто ти? – запитав Микола.

– Я – штучний інтелект цього літального транспортного засобу, який у початковій хронології називали льоткою. Моє ім'я – Сардія. Розумієш мене? – запитав голос.

– Зрозуміло, – відповів хлопчик, підтримуючи діалог, але збрехав, бо він нічого не зрозумів, крім того, що людей тут немає, незважаючи на те, що з ним розмовляє людський голос.

– А як ви тут опинилися? Сталася аварія? – запитав хлопчик.

– Так, – почала відповідати Сардія.

– Ми з Анікою вилетіли з кротовини, я була поламана, тому що в мене почали стріляти гелікоптери, а сторонні предмети – їхні кулі пошкодили мої програми, – продовжив голос.

– Давно? – все сміливіше почав ставити питання хлопчик.

– 1981 рік тому, – відповіла Сардія.

– Ого! І як Вас полагодити? – поцікавився Микола.

– За цей тривалий період я полагодила сама. Перед смертю Аніка встигла вручну включити в мені програму відновлення. Але поки я запрацювала, Аніка, виходить, уже була мертва, – розповіла Сардія.

– Чому Ви самі не вилетіли? – запитав хлопчик.

– По-перше, донедавна наді мною був тиск землі. По-друге, я – штучний інтелект, але не особистість – не така, як людина. У мене немає особистих амбіцій та цілей – тільки програми, – відповів голос.

– А чому гелікоптери почали стріляти? – поцікавився Коля.

– Швидше за все тому, що Аніка повернула свого напарника, забравши його в тих, хто керував гелікоптерами, – відповіла Сардія.

– А звідки ви вилетіли? Я не знаю цього слова, – пояснив хлопчик.

– Кротовина – це прохід крізь час. Ми вилетіли з майбутнього й опинилися в минулому. Миколо, зараз розумієш цю інформацію? – запитав голос.

– Не зовсім, – відповів новий власник Сардії.

– Ну, якщо побачиш її і послухаєш саме Аніку, тоді більше зрозумієш, – пояснив голос.

Сардія відразу запустила голограму.

Микола знову відчув увесь жах того, що відбувається, тому що в один момент він побачив Аніку: для нього – живу, але при цьому місцевість не змінилася, тому що запис цього щоденника вівся саме всередині Сардії. Її голограмний образ був у тому кріслі, де сидів Микола. Хлопчик потихеньку переліз на інше крісло і продовжував дивитися на голограмне зображення, взагалі не розуміючи, як таке може бути.

– Мене звуть Аніка, – заговорив голограмний образ. – Я – людина з нізвідки. Мене це більше не лякає. Я змінила історію. І могла б це зробити ще раз, а потім – ще. Хоча лише кілька років тому я не вірила, що це – можливо. Подорожі в часі здавалися справою віддаленого майбутнього й узагалі фантастикою. Проте вони стали реальністю. У мене є дочка Синтія, а ще був чоловік Андреас, якого, як потім виявилось, звуть Мерк, тому що я змінила причинно-наслідковий зв'язок періоду на тимчасову відстань, на яку я перемістилася. Я народилася 944587 року. На момент початку написання цього щоденника мені було 34 роки, тобто це літочислення – за стилем тієї версії хронології, в якій я народилася. Ми з моїм напарником Патсторсом створили пристрій, що виявляє й активує кротовини. Простою мовою, кротовини – це проходи в інші точки часу. Проходячи через них, ми щоразу опинялися в різних моментах історії. І вже сама наша поява змінювала всю історію. А наші дії змінювали її масштабніше, – далі в щоденнику були записи про всі переміщення і пригоди Аніки, і ці історії для Миколи були дуже захоплюючі. Він слухав їх із великим інтересом. Але сприймалися вони ним поки що як казка. Коли загалом було розказано про багато пригод, що були пов'язані з переміщенням у часі, Аніка вставила ще кілька важливих розповідей про себе. – Щоб після повернення не плутатися в датах, я зрозуміла, що потрібно не забувати, що насамперед може змінитися саме літочислення. І того разу воно змінилося, тому що в історії з'явився Петро Перший. Про це я прочитала у 2023 році в інтернеті, а також – про те, що 19 грудня 7208 року, за тодішнім літочисленням, Петро Перший підписав указ про реформу календаря в Росії. Цар скасував наступ нового року 1 вересня й наказав день після 31 грудня 7208 вважати 1 січня 1700 року.

Ця інформація мене дуже шокувала свого часу. Але зараз я ставлюся до цього спокійно. Я багато разів переміщала-ся в часі, а після повернення я дізнавалася, що все змінилося. Чим далі в минуле переміщаєшся, тим глобальнішими потім будуть для тебе зміни.

Якщо ви слухаєте цей щоденник, то я, швидше за все, – мертва. І якщо ви перебуваєте в тій епосі, де немає таких технологій, то не лякайтеся. Сардія – це штучний інтелект літального транспортного засобу. А я, яку ви бачите, – це лише запис мій, а не я сама. Не знаю, як ви мене розумієте. Але якщо щось незрозуміло, ставте будь-які питання Сардії. А якщо у вас технології ще більш просунуті, то насамперед подбайте про мою доньку, якщо вона не мертва поряд зі мною. Сардіє, занеси до цього запису образ Синтії, – завершив голос Аніки.

Микола одразу побачив дівчинку приблизно його віку. Вона була на відстані двох метрів від нього. І він знову інстинктивно злякався, тому що його знання не дозволяли йому зрозуміти, як він може бачити людину на відстані двох метрів, навіть якщо це і її образ.

– Так ось, у 9 років я отримала перший особистий літальний апарат, – продовжував голос Аніки. І назвала його Сардія. У нас уряд видавав льотку кожному дев'ятирічці після короткого навчання. Літати було просто та безпечно. Розповідь свою треба розпочати з 944597 року з літочислення моєї рідної версії хронології. Мені – 10 років, а це – час вибору шляху. Так, у нашій цивілізації людина десяти років від народження могла усвідомлено прийняти рішення, що визначало все її подальше професійне життя. Звичайно, вибір можна було змінити, бо ніхто не дорікав людині ні в чому (це в пам'яті у Аніки було вже через кілька версій хронологій, а не в першій для неї). Тим

не менше, часу втрачати ніхто не хоче, тому більшість людей усе життя працювала в тому напрямі, який обрала в 10 років. Я дуже хотіла йти у сферу образотворчого мистецтва, стати художником чи дизайнером. У цей час людей катастрофічно не вистачало. Справа в тому, що вчені відкрили можливість впливати на психіку людини й навіть лікувати деякі хвороби за допомогою візуальних образів. Я мала явні здібності до живопису. Я малювала день і ніч, пробуючи різні техніки: і на полотні, і на папері, і в цифрових графічних пристроях. Мені вдавалося передати найтонші кольорові нюанси. Мене вихваляла керівник нашої творчої групи, а дві мої роботи відібрали для використання в курсі арт-терапії для людей зі схильністю до депресії. Мій наставник вважав, що на мене чекає велике майбутнє. Він рідко бачив такі таланти і захопленість. Якби за тиждень до мого десятого дня народження хтось сказав, що я вирішу спеціалізуватися у фізиці, то я цьому не повірила б. Ніхто не повірив би. Але за два дні до мого дня народження мої батьки зникли. Я пам'ятаю, як увечері чекала їх у будинку. Пам'ятаю, як мій старший двоюрідний брат дзвонив моїй тітці, уточнюючи, чи батьки не говорили, що затримуються. Пам'ятаю, що лягла спати, їх не дочекавшись. І більше я їх не бачила. У школі мене викликали до супроводжуючого психолога й пояснили, що сталася унікальна, неймовірно рідкісна аномалія: мої тато і мама летіли загальною за звичайним маршрутом, але на їхньому шляху виникла кротовина, вона ж – червоточина. Просторово-тимчасове спотворення. Їхня льотка зникла в цій кротовині, яка, на біду, швидко закрилася. Повернутись вони не змогли. І своїх батьків я, швидше за все, більше не побачу. Вони опинилися в минулому чи в майбутньому. Вони навряд чи можуть повернути-